

William Bernet

ALIENACJA RODZICIELSKA I ROZPRZESTRZENIANIE SIĘ DEZINFORMACJI

Adres do korespondencji: william.bernet@vumc.org

Od czasu zidentyfikowania syndromu alienacji rodzicielskiej (PAS) w latach 80-tych, pojawiło się wiele nieprawdziwych informacji dotyczących zarówno PAS jak i zjawiska alienacji rodzicielskiej (PA). Informacje te bywały publikowane w czasopiśmie fachowych, a także prezentowane na konferencjach i rozpowszechniane za pośrednictwem stron internetowych i blogów.

Niniejszy artykuł prezentuje pięć przykładów opublikowanych dezinformacji dotyczących PAS/PA. Każde studium przypadku zawiera: fałszywe stwierdzenia, które zostały opublikowane w medycznej, psychologicznej lub prawnej literaturze fachowej; nazwiska osób, które są ich autorami oraz kroki podjęte w celu obalenia fałszywych stwierdzeń i skorygowania ich.

Autorzy fałszywych informacji na temat PA/PAS, których prace zostały przytoczone w artykule pochodzili ze Szwecji, Tunezji, Hiszpanii i Stanów Zjednoczonych, co ilustruje międzynarodowy zasięg tej problematyki.

W jednym z omawianych przykładów, fałszywe informacje pojawiły się w Izbie Reprezentantów Stanów Zjednoczonych i nieomal zostały włączone do formalnej rezolucji przyjętej przez ten organ prawodawczy. W artykule omówione zostały różne przyczyny wysokiego poziomu polaryzacji poglądów na temat PAS/PA w nauce. Zaproponowane zostały również kroki, które mogłyby zostać podjęte zarówno przez specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego, jak i prawników, w celu zmniejszenia tej destrukcyjnej polaryzacji.

Generalnie klinicyści, specjaliści z dziedziny zdrowia psychicznego i prawnicy powinni zachować czujność, gdy czytają artykuły lub słuchają prezentacji na tematy, które mogą być uznane za kontrowersyjne.

Od 1985 roku w literaturze fachowej i na konferencjach opublikowano wiele błędnych informacji na temat alienacji rodzicielskiej i syndromu alienacji rodzicielskiej.

I. WPROWADZENIE

Zespół alienacji rodzicielskiej (PAS) został zidentyfikowany przez Richarda Gardnera w 1985 roku.¹ Późniejsi autorzy odnosili się raczej do alienacji rodzicielskiej (PA) niż do PAS.

Pierwsze obszerne opracowanie tego tematu odnosiło się do PAS - "Parental Alienation Syndrome: The International Handbook of Parental Alienation Syndrome: Conceptual, Clinical and Legal Considerations". Książka ta, która ukazała się w 2006 roku, została zredagowana przez Gardnera, Saubera i Lorandosa. Jednak kolejne opracowania tych samych redaktorów i autorów odnosiły się raczej do PA niż PAS: "Parental Alienation, DSM-5, and ICD-11"; "Parental Alienation: The Handbook for Mental Health and Legal Professionals"; oraz "Parental Alienation - Science and Law".

Dla celów niniejszego artykułu terminy PAS i PA będziemy rozumieć jednoznacznie. PAS odnosi się konkretnie do "syndromu" alienacji rodzicielskiej, czyli ośmiu charakterystycznych zachowań u dziecka lub rodzica zidentyfikowanych przez Gardnera: oczernianie wyalienowanego rodzica w oczach dziecka; tolerowanie przez rodzica alienującego krytyki wyalienowanego rodzica przez dziecko; brak bezstronności; zjawisko "niezależnego myśliciela" (wspieranie buntu dziecka przeciwko wyalienowanemu rodzicowi); odruchowe wspieranie przez dziecko rodzica alienującego przeciwko wyalienowanemu rodzicowi; brak poczucia winy u dziecka z powodu złego traktowania wyalienowanego rodzica; tzw. "zapożyczone scenariusze" (dziecko przejmuje narrację rodzica alienującego - przyp. tłum); wspieranie wrogości dziecka wobec rodziny wyalienowanego rodzica.

Inni autorzy zajmujący się problemem przyjęli szersze spojrzenie, mające na uwadze lepsze zrozumienie dziecka poddanego alienacji. Kelly i Johnston stwierdzili na przykład, że "odpowiednia diagnoza i skuteczna interwencja, gdy dziecko zagrożone jest alienacją pozwala na ocenę licznych i wzajemnie powiązanych czynników wpływających na reakcje dziecka podczas separacji i rozvodu."³

Pomimo różnych punktów widzenia, prawie każdy badacz, który zajmuje się tymi tematami zgodziłby się z następującą ogólną definicją PAS i PA: **" jest to stan psychiczny, w którym dziecko - zwykle takie, którego rodzice są w separacji lub w trakcie rozwodu z wysokim natężeniem konfliktu pomiędzy nimi - silnie wiąże się z rodzicem alienującym i odrzuca relację z rodzicem alienowanym bez uzasadnionego powodu. "**⁴

Pojęcia PAS i PA więcej łączy niż dzieli więc oba terminy są używane w tym artykule zamiennie.

W ciągu 35-letniej historii naukowego badania tego zjawiska, pojawiło się wiele fałszywych informacji na temat PAS i PA. Fałszywe informacje bywały publikowane w czasopiśmie fachowych, prezentowane na konferencjach, rozpowszechniane na stronach internetowych, blogach i w środkach masowego przekazu. Były one propagowane przez osoby, które miały nadzieję na zdyskredytowanie koncepcji PAS/PA. Nie wiadomo, czy działały one powodowane niewiedzą (przytaczając i powtarzając błędne informacje), czy też celowo rozpowszechniały fałszywe materiały (dezinformacja) dotyczące tej poważnej przypadłości psychicznej u dzieci.⁸ Rozprzestrzenianie się dezinformacji jest istotne dla praktyki sądowej, dla adwokatów i sędziów, ponieważ dezinformacja może zostać wprowadzona na salę sądową poprzez zeznania biegłych sądowych, ze szkodą dla dzieci, rodzin i samego procesu sądowego.

Ten poziom dezinformacji - uporczywe rozpowszechnianie fabrykacji podszywających się pod dociekania naukowe - może być uznany za wyjątkowy w historii psychiatrii i psychologii. Niniejszy artykuł podsumowuje pięć przykładów opublikowanych błędnych informacji na temat PA. Przykłady te pochodzą ze Szwecji, Tunezji, Hiszpanii i Stanów Zjednoczonych, co ilustruje międzynarodowy zasięg zjawiska. Każde studium przypadku zawiera: fałszywe stwierdzenia, które zostały opublikowane w fachowej literaturze medycznej, psychologicznej lub prawniczej (wyróżnione kursywą); nazwiska osób, które wygłosiły fałszywe stwierdzenia; oraz kroki, które zostały podjęte w celu obalenia nieprawdziwych twierdzeń i skorygowania ich. Niniejszy artykuł ilustruje zarówno udane, jak i nieudane próby opublikowania oświadczeń w tych sprawach. Kroki podjęte w celu zrewidowania i skorygowania fałszywych stwierdzeń dotyczących PA zostały podjęte przez członków Parental Alienation Study Group (PASG), organizacji non-profit, która zajmuje się edukacją społeczeństwa, specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego, adwokatów, sędziów i decydentów politycznych w zakresie PA.⁹

II. SZWECJA - ZNACZĄCY WYDAWCA LITERATURY PRAWNICZEJ

Norstedts Juridik, wiodący międzynarodowy wydawca literatury prawniczej, stwierdza na swojej stronie internetowej: "Nasza rozległa sieć autorów i wykładowców obejmuje dziś liczbę ponad 1.000 uznanych ekspertów prawnych. To właśnie ich wiedza i doświadczenie stanowią podstawę jakości publikowanej przez nas literatury " Do tej sieci autorów należą także Christian i Eva Diesen, małżeństwo prawników. W 2013 roku Diesen i Diesen opublikowali pracę pt: " Övergrepp mot kvinnor och barn: den rättsliga hanteringen" (The Abuse of Women and Children: Legal Management). Książka ta zawiera ustęp, który jest szczególnie problematyczny:

Podejrzenie, że matki, zwykle w związku ze sporami o opiekę nad dzieckiem, oskarżają byłego partnera o seksualne wykorzystywanie dzieci zrodziło quasi-naukową teorię zwaną PAS (parental alienation syndrome). Teoria ta, zapoczątkowana przez amerykańskiego psychiatrę dziecięcego Richarda Gardnera (zwolennika pedofilii)....¹¹

Jest oczywistym błędem odnoszenie się do PAS jako "quasi naukowej teorii". Istnieją setki artykułów w recenzowanych czasopismach, rozdziałów książek i książek, które odnoszą się do jakościowych, opisowych badań dotyczących PAS/PA. Istnieje także mniejsza liczba opublikowanych badań ilościowych.¹² Niepoprawne, a nawet i oszczercze, jest również określenie Richarda Gardnera jako "zwolennika pedofilii". "Ten fałszywy zarzut został stworzony poprzez wyrwanie stwierdzeń Gardnera z kontekstu; pisał on o pedofilii i kazirodztwie jako o zachowaniach które były niegdyś historycznie powszechne. Gardner stwierdził to jako fakt historyczny, ale jego wywody z pewnością nie wskazywały, że aprobował on praktykowanie pedofilii. Twierdzenie, że Gardner był "zwolennikiem pedofilii" jest przykładem zdyskredytowania postaci, zjawiska szeroko badanego przez socjologów i politologów.¹³

W odpowiedzi na te słowa złożono formalne skargi do wydawcy, Norstedts Juridik, oraz do Uniwersytetu Sztokholmskiego, gdzie Christian Diesen był zatrudniony. Zarówno wydawca, jak i uniwersytet formalnie rozpatrzyli skargi, ale odmówili podjęcia jakichkolwiek działań naprawczych. W Norstedts Juridik, Olov Sundström, dyrektor naczelny firmy, odpowiedział na naszą formalną skargę następującym `e-mailem:

"Uważnie przeczytaliśmy Pański list, a także skonsultowaliśmy się z kilkoma zewnętrznymi doradcami, specjalizującymi się w sprawach wolności słowa. Stwierdzamy, że publikacja

poglądów wyrażonych przez autorów książki "Övergrepp mot kvinnor och barn" zgodna jest z zasadą szwedzkiej wolności słowa. "¹⁴

Na Uniwersytecie Sztokholmskim skarga została początkowo rozpatrzona przez komisję ds. wstępnego dochodzenia, a następnie przez prorektora uniwersytetu; na obu poziomach kontroli nie podjęto żadnych działań. Emma Svennerstam, radca prawny prorektora, wyjaśniła:

"Prorektor zgadza się, że zarzut opiera się głównie na krytyce wobec teorii PA. Zgłoszony fragment tekstu nie jest jednak ani wynikiem nieuczciwego włączenia, ani wyłączenia danych czy materiałów, lecz opinią autora. Powinno to być jasne przy lekturze tego fragmentu tekstu, gdyż nie ma w nim żadnych odnośników. Wyrażenie krytyki w ten sposób nie mieści się w zakresie tego, co zgodnie z wytycznymi Uniwersytetu może być uznane za przewinienie naukowe."¹⁵

W Szwecji, jak się wydaje, interpretacja zasady wolności słowa jest bardzo szeroka, a standardy publikacji naukowych bardzo liberalne. Oznacza to, że autorzy publikacji naukowych mogą publikować wszystko, co chcą - w tym jawne kłamstwa - o ile tylko wyrażają one "opinię autora". "Oczywiście, fałszywe stwierdzenia mogą być albo zamierzone, albo przypadkowe; w obu przypadkach są one jednak szkodliwe. W wielu miejscach zasada wolności słowa jest zbyt szeroko pojmowana, a standardy publikacji naukowych zbyt liberalne. Wiele czasopism i gazet akademickich daje dużą swobodę autorom, nawet jeśli ich poglądy są wyraźnie sprzeczne z opiniami panującymi w danej dziedzinie, a instytucje akademickie bardzo niechętnie redagują komentarze profesorów. Dlatego też sprostowanie tego typu błędnych informacji na temat PA może stanowić wyzwanie.

III. TUNEZJA - PRESTIŻOWE CZASOPISMO KRYMINALISTYCZNE

Autorzy Bernet, Gregory, Reay i Rohner opublikowali artykuł pt: "An Objective Measure of Splitting in Parental Alienation: The Parental Acceptance-Rejection Questionnaire" w Journal of Forensic Sciences.¹⁶ Artykuł ten został pierwotnie opublikowany online 17 sierpnia 2017 roku. W ciągu kilku dni doktor medycyny z Tunisu w Tunezji, Vincenzo Puppo, M.D., napisał list do redaktora czasopisma, w którym skomentował artykuł Bernet et al. formułując przy tym wiele fałszywych oświadczeń. Redaktor czasopisma zaprosił autorów artykułu do

odpowiedzi na stwierdzenia Puppo, a ostatecznie list Puppo do redaktora ¹⁷i odpowiedź Berneta ¹⁸zostały opublikowane kolejno po sobie w wydaniu styczniowym 2018 roku. W swoim liście, Puppo podał następujące błędne informacje na temat PA:

*Wielu badaczy psychologii i prawa przeanalizowało literaturę dotyczącą PAS: napotkali oni na brak badań empirycznych opublikowanych w recenzowanych czasopismach. ... Syndrom alienacji rodzicielskiej nie jest poparty żadnymi danymi opartymi na dowodach.*¹⁹

W odpowiedzi autorzy pierwotnego artykułu podają Parental Alienation Database, źródło internetowe znajdujące się w bibliotece Vanderbilt University School of Medicine, które zawiera około 800 odniesień do badań jakościowych i 200 odniesień do badań ilościowych dotyczących PA. Ponadto przytaczają pracę Sainiego, Johnsona, Fidlera i Bali, którzy dokonali przeglądu pięćdziesięciu ośmiu badań dotyczących PA i stwierdzili: **"Istnieje znaczna zgodność co do tego, jakich taktyk mogą używać rodzice, aby potencjalnie manipulować uczuciami, postawami i przekonaniami swoich dzieci w sposób, który może zakłócać ich relacje z drugim rodzicem. Zespół objawów lub zachowań wskazujących na obecność alienacji u dziecka może być również wiarygodnie zidentyfikowany.** ²⁰Tak więc błędne jest twierdzenie o "braku badań empirycznych opublikowanych w recenzowanych czasopismach". "

*"[Zespół alienacji rodzicielskiej jest] nieznan w środowisku medycznym, nie jest cytowany w książkach medycznych Zespół alienacji rodzicielskiej został zdyskredytowany przez specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego...."*²¹

W odpowiedzi na ten zarzut łatwo wykazać, że PA/PAS był omawiany w wielu pozycjach przeznaczonych dla profesjonalistów z dziedziny medycyny, psychiatrii i psychologii, m.in w: the Principles and Practice of Child and Adolescent Forensic Mental Health; ²²Salem Health Psychology and Mental Health²³; the Cultural Sociology of Divorce;²⁴ the Handbook of Forensic Psychology;²⁵ The Wiley Encyclopedia of Forensic Science (2015);²⁶ The Encyclopedia of Clinical Psychology; ²⁷Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry;²⁸ and the Principles and Practice of Forensic Psychiatry.²⁹ Tak więc, błędne jest stwierdzenie, że PAS/PA jest "nieznany w środowisku medycznym i niepowoływany w literaturze medycznej. "

W przypadku Vincenzo Puppo, fałszywe stwierdzenia zawarte w jego liście do redakcji zostały gruntownie obalone przez odpowiedź autorów (Bernet et.al) w tym samym numerze Journal of Forensic Sciences.

IV. HISZPANIA - Children and Youth Services Review

W 2015 roku Miguel Clemente i Dolores Padilla-Racero, psychologowie praktykujący w Hiszpanii, opublikowali kontrowersyjny artykuł w Children and Youth Services Review. Autorzy zrelacjonowali badanie, które polegało na zadawaniu dzieciom sugestywnych pytań i stwierdzili: "Stwierdzamy, że idee Gardnera dotyczące zespołu alienacji rodzicielskiej, a w szczególności łatwości manipulacji dzieci przez rodziców, nie zostały zweryfikowane empirycznie. Uważamy, że koncepcja ta nie może być stosowana w systemie prawnym."³⁰ W swoim artykule, Clemente et al. zawarli kilka fałszywych stwierdzeń dotyczących PAS: "*Prawda jest taka, że PAS w świecie naukowym jest praktycznie nieznany*".³¹

W odpowiedzi, podać należy wyniki wyszukiwania za pomocą popularnego programu komputerowego, który jest używany do analizy cytowania publikacji psychologicznych i socjologicznych (w tym artykułów w czasopismach fachowych, książek i rozdziałów książek). Gdy poproszono o wyszukiwanie frazy "alienacja rodzicielska" wyszedł wynik tysiąca cytowań³², który stanowi maksimum, na jakie program pozwala przy wyszukiwaniu.

*"Tak więc, jeśli dziecko stwierdza, że nie chce widzieć ojca, jest to wyjaśniane jako owoc manipulacji matki, a matka będzie oskarżona o manipulowanie dzieckiem. Jednak hipoteza, że wobec dziecka stosowana jest przemoc fizyczna lub nawet seksualna przez ojca nie jest rozważana ani badana."*³³

W odpowiedzi na ten zarzut wobec koncepcji PA stwierdzić należy, że jest całkowicie błędnym twierdzenie, że eksperci, którzy oceniają dziecko pod kątem PAS lub PA, nie biorą pod uwagę możliwości, że odrzucany przez dziecko rodzic faktycznie krzywdził dziecko. Gardner sam opublikował artykuł poświęcony specjalnie temu tematowi "Differentiating Between Parental Alienation Syndrome and Bona fide Abuse-Neglect"³⁴ Odwołując się od artykułu, w którym zdefiniował PAS, Gardner stwierdził: "Wprowadziłem ten termin, aby odnieść się do zaburzenia, w którym dzieci mają obsesję na punkcie deprecjonowania i krytykowania rodzica - oczerniania, które jest nieuzasadnione i/lub przesadzone."³⁵

Natomiast Gardner następnie stwierdza: "Kiedy przemoc ze strony rodzica faktycznie istnieje, wtedy dziecko reaguje wrogością w sposób uzasadniony i pojęcie zespołu alienacji rodzicielskiej nie ma zastosowania."³⁶

*Termin "kampania oczerniania" zakłada, że dziecko kłamie.*³⁷

To stwierdzenie Clemente i in. jest klasycznym sofizmatem rozszerzenia inaczej nazywanym "atakowaniem chochoła", w którym przedstawiają oni fałszywe wyjaśnienie teorii PA, a następnie krytykują wyjaśnienie, które stworzyli. Żaden doświadczony psycholog nie założyłby, że dziecko kłamie tylko na podstawie tego jednego symptomu behawioralnego.

W odpowiedzi na ten zawierający wiele głęboko wadliwych argumentów artykuł Clemente i in., kilku członków PASG przygotowało szczegółową odpowiedź, która została opublikowana kilka miesięcy później w *Children and Youth Services Review*.³⁸ Bernet, Verrocchio, i Korosi uznali, że artykuł Clemente i in. miał tak wiele błędów, że powinien być wycofany z publikacji. Chociaż redaktor i wydawca *Children and Youth Services Review* nie zgodzili się z tą rekomendacją, szybko opublikowali krytykę artykułu autorstwa Bernet i in. Kiedy błędne informacje dotyczące PA pojawiają się w czasopiśmie poświęconym zdrowiu psychicznemu lub prawu, dobrze napisana odpowiedź, która jest szybko publikowana, powinna ograniczyć powtarzanie i rozprzestrzenianie fałszywych informacji. Krytyka artykułu Clemente jest dobrym przykładem na to, że poważnym błędom w literaturze fachowej można do pewnego stopnia przeciwdziałać, ale nie zawsze da się je wymazać.

V. AMERYKAŃSKIE STOWARZYSZENIE PSYCHOLOGICZNE (APA)

Praca pt: "Family Evaluation in Custody Litigation: Promoting Optimal Outcomes and Reducing Ethical Risks", Second Edition, została opublikowana przez American Psychological Association (APA) w styczniu 2018 r. jako część serii American Psychological Association Law and Public Policy.

Książka ta zawierała kilka poważnych błędnych stwierdzeń dotyczących PAS/PA. Stwierdzenia te nie były po prostu odbiciem różnic w opiniach ekspertów; były one rażąco fałszywe i wprowadzające czytelnika w błąd.

Autorami tej książki byli G. Andrew H. Benjamin, Connie J. Beck, Morgan Shaw i Robert Geffner. Być może najbardziej rażącą dezinformacją w tej książce opublikowanej przez APA było następujące zdanie:

*"[Zespół alienacji rodzicielskiej] zakłada ponadto, że silne przywiązanie dziecka do jednego z rodziców przy jednoczesnym odrzuceniu relacji z drugim rodzicem jest pozbawione uzasadnienia, włączając w to sytuacje, w których dochodzi do wykorzystywania dziecka (Bernet, von Boch-Galhau, Baker, & Morrison, 2010)."*³⁹

To zdanie, które odnosi się do wypowiedzi Berneta i in., zawierało dwa poważne błędy. Po pierwsze, teoria PA nie "zakłada", że odmowa kontaktu ze strony dziecka "jest pozbawiona uzasadnionego usprawiedliwienia". "Każdy kompetentny w tym temacie autor wie, że PA jest jednym z możliwych wyjaśnień odmowy kontaktu z drugim rodzicem przez dziecko, ale nie jedynym." Bernet et al. - w artykule cytowanym przez Benjamin et al. - wyraźnie to stwierdzili:

"Sformułowania odmowa kontaktu używamy w odniesieniu do zachowania dziecka lub nastolatka, który stanowczo unika spędzania czasu z jednym z rodziców. Odmowa kontaktu jest po prostu objawem, który może mieć wiele możliwych przyczyn, jedną z nich jest alienacja rodzicielska. Zjawisko to jest podobne do odmowy uczęszczania do szkoły i jest po prostu objawem mogącym mieć rozmaite przyczyny".⁴⁰

Po drugie, nieodpowiednie było stwierdzenie Benjamin i in., że koncepcja PA obejmuje "sytuacje, w których dochodzi do wykorzystywania dzieci". "Każdy kompetentny w tym temacie autor wie, że wielu badaczy - począwszy od Gardnera w 1985⁴¹ roku - wyjaśniło, że diagnoza PA lub PAS wyklucza odmowę kontaktu z powodu przemocy lub zaniedbania. Znamienne jest, że Benjamin i in. błędnie przedstawili badania nad PA przypisując Bernetowi i in. opinie, które są dokładnym przeciwieństwem tego, co faktycznie zostało powiedziane:

"Diagnoza problemu relacyjnego alienacji rodzicielskiej nie powinna być stosowana, jeśli odmowa dziecka utrzymywania kontaktów z odrzuconym rodzicem jest uzasadniona, np. jeśli dziecko było zaniedbywane lub maltretowane przez tego rodzica."⁴²

Wkrótce po ukazaniu się tej książki złożono formalną skargę do pierwszego autora książki, redaktora serii oraz kierownictwa APA. Radca prawny APA odpowiedział, że autorzy książki "Family Evaluation in Custody Litigation" zgodzili się zmienić wyżej wymienione zdanie na następujące:

*Koncepcja PAS zakłada, że silne przywiązanie dziecka do jednego z rodziców i odrzucenie drugiego jest często pozbawione uzasadnienia. Zwolennicy tej koncepcji i syndromu twierdzą, że jej stosowanie powinno być wykluczone, jeśli dziecko było zaniedbywane lub maltretowane przez tego rodzica (Bernet i inni, 2010), choć, jak donosimy w dalszej części tego rozdziału, zdarzały się sprawy sądowe, w których argument prawny za alienacją rodzicielską został skutecznie przedstawiony nawet wtedy, gdy maltretowanie było rzeczywiście obecne, z negatywnymi skutkami dla dziecka.*⁴³

Tak więc, kierownictwo APA zgodziło się, że książka w wersji pierwotnie opublikowanej zawierała poważne przekłamanie, które wymagało korekty. APA zmieniło tylko cyfrową wersję Family and Child Custody Litigation obiecało jednak, że papierowe kopie zostaną poprawione "we wszystkich przyszłych seriach drukowanego wydania książki". "Warto również zauważyć, że chociaż APA zgodziło się skorygować to jedno zdanie w książce, odmówiło dokonania jakichkolwiek zmian w innych przypadkach błędnych informacji w tym samym rozdziale."⁴⁴Następujące fałszywe lub wprowadzające w błąd stwierdzenia są nadal publikowane przez APA:

*Ten syndrom lub zaburzenie jest promowany przez niektórych (Lorandos, Bernet, & Sauber, 2013; Warshak, 2010), ale jest mocno kwestionowany przez wielu innych z powodu braku ważnych i wiarygodnych, recenzowanych badań dotyczących PAS/PAD w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat (Bond, 2008; Kelly & Johnston, 2001; Meier, 2009; Walker & Shapiro, 2010; Zorza, 2009).*⁴⁵

W odpowiedzi - recenzowane badania dotyczące PA/PAS zostały opisane wcześniej w tym artykule.⁴⁶

*Ponadto, wykorzystanie PAS/PAD jest obecnie uznawane za niedopuszczalne w wielu sądach (Hoult, 2006), ponieważ nie spełnia ustalonych standardów prawnych dotyczących dopuszczalności zeznań ekspertów (Bond, 2008).*⁴⁷

W odpowiedzi należy podkreślić, że to stwierdzenie jest najwyraźniej celowo mylące; w rzeczywistości, setki sądów pierwszej instancji i sądów apelacyjnych w USA dopuściły i rozpatrzyły zeznania biegłych dotyczące PAS lub PA.⁴⁸

Podsumowując, nie ma ogólnie akceptowanej teorii ani badań wspierających zespół (PAS) lub zaburzenie (PAD), ani zaleceń proponowanych przez ich propagatorów.⁴⁹

W odpowiedzi na ten zarzut stwierdzić należy, że teoria PA została uznana i zaakceptowana przez następujące organizacje zawodowe w Stanach Zjednoczonych: American Academy of Child and Adolescent Psychiatry;⁵⁰ Association of Family and Conciliation Courts; American Academy of Pediatrics;⁵¹⁵² oraz American Professional Society on the Abuse of Children.⁵³

Żaden psycholog nie powinien opierać swoich wniosków ani zaleceń na tej koncepcji.⁵⁴

Istnieje wyraźne niebezpieczeństwo, że psychologowie, którzy przeczytają tę książkę, wezmą tę fałszywą opinię za uzasadnioną radę APA. W ten sposób praktycy, którzy zastosują się do tej rady, mogą zignorować lub przeoczyć PA, kiedy wystąpi ona w rodzinach, z którymi pracują. Ta rada Benjamin i in. oraz samego APA może w przyszłości poważnie zaszkodzić dzieciom i rodzinom, które doświadczają PA.

Niewiele jest dowodów z badań, które wykazują zdolność rodzica do skutecznego zaprogramowania swojego dziecka przeciwko drugiemu rodzicowi lub wyalienowania go od drugiego rodzica, zwłaszcza gdy dziecko ma dobre relacje z rzekomo wyobcowanym rodzicem, nie zidentyfikowano też żadnych konkretnych technik, które pokazują, jak takie programowanie może się odbywać.⁵⁵

W odpowiedzi na ten zarzut wskazać należy, że co najmniej niedorzeczne jest stwierdzenie w książce przeznaczonej dla psychologów, że istnieje "niewiele dowodów badawczych" dotyczących programowania i prania mózgu u dzieci. Psychologowie i socjologowie badali to zjawisko - w tym podatność dzieci na sugestię i wiarygodność relacji dzieci - przez około 100 lat.⁵⁶

"Według tej koncepcji (PA), kiedykolwiek preferowany przez dziecko rodzic mówi źle o odrzuconym rodzicu, jest to postrzegane jako alienujące zachowanie.⁵⁷

To stwierdzenie Benjamin i in. jest tzw. argumentem atakowania chochoła tj. stwarzaniem wrażenia, że obala się argument przeciwnika, podczas gdy w rzeczywistości obala się

argument, który nie został przedstawiony przez tego przeciwnika. Żaden znający się na rzeczy zwolennik koncepcji PA nie zgodziłby się ze stwierdzeniem: "ilekroć rodzic mówi źle o drugim rodzicu, jest to postrzegane jako zachowanie alienujące. " Dopiero uporczywe i nieustające oczernianie drugiego rodzica w oczach dziecka prawdopodobnie należy rozważyć jako zachowanie alienujące.

APA jest dużą organizacją, liczącą ponad 120 000 członków i posiadającą wiele części składowych, jej członkowie mogą mieć nieraz sprzeczne opinie na temat PAS/PA, podobnie jak na inne trudne tematy. Wielu członków APA akceptuje istnienie i znaczenie PA, np. w 2012 r. APA opublikowała wytyczne dla praktyki koordynacji rodzicielskiej (*Guidelines for the Practice of Parenting Coordination*). Dokument ten nie mówi konkretnie o "alienacji rodzicielskiej", ale odnosi się do tego zjawiska w taki sposób: "baza wiedzy dotycząca dzieci obejmuje dynamikę złożonych sytuacji po separacji, takich jak odmowa odwiedzin jednego rodzica, podważanie przez rodzica relacji dziecka z drugim rodzicem, relokacja rodzica oraz niewłaściwe zaangażowanie dziecka w spory rodzicielskie."⁵⁸ Jest jasne więc, że *Guidelines* odnoszą się do PA.

Również w 2015 roku APA opublikowało APA Handbook of Forensic Psychology, który zawiera rozdział "Child Custody and Access", w którym znajduje się sekcja z nagłówkiem "Child Alienation". "Autorzy rozdziału stwierdzają, że "w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat, pojawiła się w nauce dyskusja skupiona na dynamice i procesach alienacji dziecka. Kilka różnych modeli teoretycznych opisuje alienację dziecka."⁵⁹

Wreszcie, znaczące jest to, że APA wydaje swój własny internetowy Słownik Psychologii, który zawiera hasła dotyczące zarówno PAS, jak i PA. W Słowniku podanych zostało osiem symptomów PAS pierwotnie zidentyfikowanych przez Richarda Gardnera w 1985 roku. Autorzy Słownika APA wydają się być krytyczni wobec PAS, ale pozytywnie nastawieni do PA. Twierdzą oni:

"Pomimo znacznych kontrowersji wokół syndromu [alienacji rodzicielskiej], bardziej uogólniona koncepcja alienacji rodzicielskiej jest często postrzegana jako uzasadniona i dobrze oddająca dynamikę wielu sytuacji rodzinnych, opisująca szkody wyrządzone poczuciu bezpieczeństwa dziecka w kontakcie z jednym opiekunem w wyniku narażenia na niekorzystne działania drugiego opiekuna wobec tej osoby lub jej krytykę."⁶⁰

Chociaż istnieje kilka oficjalnych publikacji APA, które popierają realność zjawiska alienacji rodzicielskiej (PA), książka autorstwa Benjamin i in. wydaje się być w tym zakresie

wyjątkiem. Problem polega na tym, że nawet po otrzymaniu informacji o licznych błędach i nieprawdziwych stwierdzeniach, APA nadal promuje książkę charakteryzującą się poważnym stopniem dezinformacji na temat PA.

VI. IZBA REPREZENTANTÓW U.S.A.

Latem 2017 roku Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych rozpatrywała rezolucję (House Concurrent Resolution) nr 72 (H. Con. Res. 72), dokument, który odnosił się do "naukowo nieuzasadnionych teorii, takich jak syndrom alienacji rodzicielskiej." Ten fragment stanowiący istotne przekłamanie i dezinformację został osadzony w długim dokumencie zawierającym wiele innych zapisów, "wyrażających przekonanie Kongresu, że bezpieczeństwo dziecka jest najwyższym priorytetem przy orzekaniu o podziale opieki i widzeniach z dzieckiem oraz że sądy stanowe powinny usprawnić orzekanie o opiece w przypadku domniemanej przemocy w rodzinie".

Nikt (ani zwykły obywatel ani członek Kongresu) nie sprzeciwiłby się koncepcji, że "sądy powinny usprawnić orzekanie o opiece nad dzieckiem w przypadku domniemanego istnienia przemocy w rodzinie". Jednak deputowani zostali poproszeni o podpisanie się pod rozbudowanym aktem prawnym z następującym zapisem w środku tekstu:

"Podczas gdy naukowo nieuzasadnione teorie, takie jak syndrom alienacji rodzicielskiej, teoria wplątania (enmeshment), i tym podobne, są często pretekstem do oddalania doniesień rodziców i dzieci o przemocy Dlatego też Izba Reprezentantów postanawia, że przekonaniem Kongresu jest iż - (1) bezpieczeństwo dziecka jest najwyższym priorytetem przy orzekaniu o opiece nad dzieckiem i prawach rodzicielskich" 61

Kilku członków organizacji obrońców praw dziecka PASG postanowiło przeciwstawić się rezolucji w tym brzmieniu. Chociaż deputowany Patrick Meehan, pierwotny autor rezolucji zajmował się wcześniej obroną praw dziecka i ustawodawstwem dotyczącym przemocy wobec dzieci, był on najwyraźniej nieświadomy nieścisłości dotyczących syndromu alienacji rodzicielskiej (PAS), które zawierała jego rezolucja. Autor artykułu wraz z współpracownikiem spotkali się z pracownikami deputowanego Meehan w ich biurze w Waszyngtonie. Większość czasu wykorzystaliśmy na wyjaśnienie wad rezolucji i opisanie zalecanej przez nas zmiany. Zaleciliśmy po prostu usunięcie z rezolucji odniesień do "syndromu alienacji rodzicielskiej" i teorii uwikłania (enmeshment). Początkowo, rezolucja została skierowana do rozpatrzenia przez Komisję Sądownictwa Izby, stąd kilku członków PASG wysłało osobiste listy i informacje do wszystkich członków tej Komisji. Zaprosiliśmy

także członków innych organizacji działających na rzecz dzieci, aby przyłączyli się do tego przedsięwzięcia. Rezolucja została przekazana z Komisji Sądownictwa do Izby Reprezentantów w pełnym składzie, osiemdziesięciu sześciu członków Izby ostatecznie stało się współautorami projektu. W dniu 25 września 2018 roku Izba Reprezentantów przyjęła Rezolucję nr 72 z modyfikacją rekomendowaną przez PASG.

Rezolucja, która została przyjęta przez Izbę i przekazana do Senatu, stanowiła:

"Podczas gdy naukowo nieuzasadnione teorie są często stosowane jako pretekst do oddalenia doniesień rodziców i dzieci o przemoc w rodzinie: Dlatego też, Izba Reprezentantów postanawia, że przekonaniem Kongresu jest, iż - (1) bezpieczeństwo dziecka jest najwyższym priorytetem w orzekaniu o opiece nad dzieckiem i prawach rodzicielskich "62 Uchwała Izby jest aktem federalnym, nie jest ona jednak sensu stricto ustawodawstwem, które ostatecznie staje się prawem. Rezolucja wyraża opinię Izby Reprezentantów i Senatu na ważny temat. Jest jednak jasne, że przeciwnicy PA są bardzo zorganizowani i liczyli na to, że Kongres USA poprze ich sposób myślenia. Jeśli Kongres uchwaliłby rezolucję w pierwotnie zaproponowanej formie, prawnicy i eksperci będący krytykami PA powoływaliby się na tę rezolucję Kongresu, aby argumentować, że zeznania dotyczące PA powinny być odrzucone i zignorowane przez sądy. Ponadto, krytycy PA prawdopodobnie staraliby się wykorzystać wadliwą rezolucję Kongresu jako argumentu mobilizującego legislatury stanowe do uchwalenia praw zgodnych z poglądem, że teoria PA jest "naukowo nieuzasadniona". "Jeśli tak by się stało, zaszkodziłoby to tysiącom dzieci i rodzin w USA .

Nie wiemy, kto lub jaka organizacja początkowo zachęciła deputowanego Meehana do zawnioskowania o przyjęcie rezolucji, która błędnie odnosiła się do "naukowo nieuzasadnionych teorii, takich jak syndrom alienacji rodzicielskiej". "Jednakże Joan S. Meier niedawno cytowała rzeczona rezolucje w opinii prawnej, w której omawiała ona "Niewłaściwe poleganie sądów na teorii alienacji". Stwierdziła ona, że "teoria alienacji również szkodzi dzieciom, gdy powoduje, że sąd zabiera je od rodzica, któremu ufają i przez którego czują się kochane ('attachment parent')". ⁶³⁶³Następnie dodała, "[i]w odpowiedzi na wiele z tych obaw, Izba Reprezentantów USA niedawno jednogłośnie przyjęła House Concurrent Resolution 72, wzywającą stany do poprawy praktyk sądów rodzinnych w celu ochrony dzieci. "Wydaje się prawdopodobne, że dwie organizacje, które aktywnie prowadziły kampanię przeciwko stosowaniu PA - Leadership Council on Child Abuse & Inter-personal Violence oraz Domestic Violence Legal Empowerment and Appeals Project - zainicjowały umieszczenie fałszywych informacji w oryginalnej wersji rezolucji. Meier pełni funkcje kierownicze w obu tych organizacjach.

VII. ROZPRZESTRZENIANIE DEZINFORMACJI

W niniejszym artykule zaprezentowano tylko kilka przykładów błędnych informacji dotyczących PA, wraz z omówieniem prób skorygowania tego, co zostało opublikowane w fachowej literaturze przeznaczonej dla specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego i prawników. W ostatnim czasie nastąpiła istna eksplozja fałszywych stwierdzeń dotyczących PA, dlatego poniżej podajemy kilka dodatkowych przykładów w porządku chronologicznym:

National Council of Juvenile and Family Court Judges (2006):

*"Zdyskredytowana diagnoza 'PAS' (lub zarzut 'alienacji rodzicielskiej'), która pomijając brak waloru naukowości, niewłaściwie wymaga od sądu czynienia założeń na temat zachowań i postaw dzieci wobec rodzica, który twierdzi, że jest 'wyalienowany', nie ma żadnego ugruntowania w rzeczywistości. "*⁶⁵

Tom Burton, główny doradca Justice for Children (2009): *"Syndrom alienacji rodzicielskiej został obalony i zdyskredytowany przez każdą liczącą się organizację i stowarzyszenie zaangażowane w sprawy związane z przemocą wobec dzieci. "*⁶⁶

Paul Fink (2010): PAS jest *"próbką pseudo nauki wymyślonej przez ... dr Richarda A. Gardnera."* Fink stwierdził również, że grupy zajmujące się prawami ojców, *"którzy nie lubią, gdy im się przeszkadza, gdy wykorzystują seksualnie swoje dzieci",* złożyły petycję do DSM-5 Task Force, aby włączyć PAS do DSM-5.⁶⁷

Lenore E. Walker i David L. Shapiro (2010): *"Gardner nie miał żadnych danych empirycznych, aby wesprzeć tę teorię [PAS], i swoje pomysły. "*⁶⁸

Joan S. Meier (2013): *" Nie ma właściwie żadnych badań empirycznych potwierdzających istnienie syndromu alienacji rodzicielskiej. "*⁶⁹

Holly Smith (2016): *"Ten zapis proponuje, aby strony zaangażowane w spory o opiekę nad dzieckiem były edukowane na temat pseudo nauki o syndromie alienacji rodzicielskiej "*⁷⁰

Domestic Abuse Guidebook for Wisconsin Guardians Ad Litem (2017): *"PAS został zdyskredytowany przez psychiatrów i został rutynowo uznany przez sądy i specjalistów w dziedzinie zdrowia psychicznego za niedopuszczalny na sali sądowej ."*⁷¹

Cara Tabachnick (2017): *"Tak jak badania nie udowodniły definitywnie zasadności alienacji rodzicielskiej, tak samo nie wykazały, że programy łączenia rodzin działają."*⁷²

Jean Mercer (2019): *"Zwolennicy PA mimo to założyli, że opór dziecka wobec odwiedzin u drugiego rodzica bądź odmowa odwiedzin bez 'uzasadnionych' przyczyn, takich jak fizyczne znęcanie się jest sam w sobie dowodem na to, że preferowany przez dziecko rodzic przeprowadził "kampanię oczerniania" przeciwko odrzucanemu przez dziecko rodzicowi."*⁷³

Wszystkie te stwierdzenia są fałszywe i można je obalić za pomocą dokumentów opublikowanych przez organizacje zawodowe, badań empirycznych opublikowanych w recenzowanych czasopismach i innych autorytatywnych źródłach. Wygląda na to, że zwolennicy i przeciwnicy PA żyją w dwóch różnych światach. Istotne wydaje się zrozumienie przyczyn dla których ten poziom polaryzacji w ogóle powstał i utrzymuje się przez dłuższy czas.

A. KONFLIKTY RODZICIELSKIE WPŁYWAJĄ NA POLARYZACJĘ OPINII PROFESJONALISTÓW

Najbardziej oczywistym wyjaśnieniem jest to, że konflikt pomiędzy rzecznikami przemocy domowej a rzecznikami PA jest pochodną silnego konfliktu, który czasami występuje pomiędzy rozwodzącymi się osobami. Być może w zdarzyło się tak, że jakiś prawnik lub specjalista w dziedzinie zdrowia psychicznego związał się z ofiarą przemocy domowej, więc osoba ta przyjęła tę interpretację wydarzeń i stała się rzecznikiem 'koncepcji przemocy domowej'. Z drugiej strony, być może inny prawnik lub specjalista w dziedzinie zdrowia psychicznego związał się z rodzicem, który stał się celem i ofiarą zachowań alienujących , więc ten z kolei przyjmie własną interpretację wydarzeń i stanie się rzecznikiem PA. Jest to możliwe wyjaśnienie polaryzacji pomiędzy 'lobby przemocy domowej' i 'lobby PA', ale prawdopodobnie sprawa jest bardziej skomplikowana.

B. FEMINISTYCZNA KRYTYKA ALIENACJI RODZICIELSKIEJ

Deirdre C. Rand w swoim ważnym artykule scharakteryzowała grupy krytyków, którzy sprzeciwiają się koncepcji PAS/PA. Opisała jedną z grup jako osoby, które "identyfikują się jako obrońcy maltretowanych kobiet i dzieci".⁷⁴ Rand wyjaśniła:

"Feministki są zaniepokojone, że PAS jest używany przeciwko matkom, i staje się uzasadnieniem dla przyznania przez sądy opieki przemocowym ojcom ... Feministki mają tendencję do bycia silnymi wyznawczyniami idei, że dzieci nigdy nie kłamią na temat przemocy czy wykorzystywania. Krytycy z tego nurtu zaprzeczają możliwości, że rodzic zdolny jest nakłonić dziecko do złożenia fałszywych zeznań o znęcaniu się nad dzieckiem przez drugiego rodzica."⁷⁵

Rand wskazała, że w nurcie krytyki feministycznej znaleźli się Cheri L. Wood, Danielle Isman, Carol S. Bruch, Robert Geffner, Steve Ambrose, Joyanna Silberg, Paul Fink i inni. Chociaż Rand przedstawiła raczej ponurą wizję zażartej debaty na temat PA, to zakończyła swój artykuł w pozytywnym tonie. W szczególności powołała się na specjalny numer Family Court Review, który dotyczył "Alienated Children in Divorce and Separation", opublikowany w 2010 roku. Rand powiedziała, że "gościnni redaktorzy, Barbara Fidler i Nicholas Balas [sic], wnoszą świeże spojrzenie na problem i wkład z obu stron sporu."⁷⁶

C. DYSONANS POZNAWCZY

Z punktu widzenia klasycznej teorii psychologicznej, najbardziej oczywistym wyjaśnieniem polaryzacji przenikającej naukę o PA jest dysonans poznawczy, dobrze znane zjawisko psychologiczne, które było przedmiotem wielu badań.⁷⁷ Dysonans poznawczy to nieprzyjemne uczucie lub napięcie, które jest spowodowane jednoczesnym posiadaniem sprzecznych idei. Ludzie dążą do zredukowania lub wyeliminowania napięcia lub stresu wywołanego dysonansem poznawczym. Istnieje kilka sposobów na zredukowanie dysonansu poznawczego, m.in. całkowite przyjęcie jednej postawy lub przekonania i całkowite odrzucenie przeciwnej postawy lub przekonania. Niektórzy autorzy i praktycy mogą uważać, że istnieje poważny konflikt między teorią przemocy domowej (np. dyrektywa: "zawsze należy wierzyć dzieciom, które opisują maltretowanie") a teorią PA (np. "czasami dzieci nie mówią prawdy, kiedy opisują maltretowanie").

Ponieważ stawka w tych sprawach jest bardzo wysoka - zarówno pod względem klinicznym, jak i prawnym - niektórym osobom może być bardzo trudno szczerze przyjąć: "generalnie wierzcie dzieciom", a jednocześnie "czasami dzieci są manipulowane, do składania fałszywych zarzutów". Ponieważ ta pozorna sprzeczność wywołuje napięcie i stres, zasada dysonansu poznawczego może spowodować, że niektóre osoby będą unikać dysonansu, przechodząc na jedną ze stron dyskusji wzmacniając jej założenia: "zawsze wierz dzieciom" oraz "ignoruj możliwość alienacji rodzicielskiej". "Oczywiście, nie jest to sytuacja zerojedynkowa; większość obserwatorów zgodziłaby się, że przemoc wobec dzieci zdarzają się a alienacja rodzicielska również występuje.

D. Stronniczość

W ostatnich latach zjawisko dysonansu poznawczego stało się jednym z elementów znacznie szerszego obszaru badań nad stronniczością. W ogólnym znaczeniu stronniczość odnosi się do uprzedzeń lub skłonności do opowiadania się za konkretną sprawą; bardziej szczegółowo, powszechnie odnosi się do preferencji dla konkretnej opcji politycznej. Koncepcja "mózgu stronniczego" mówi, że skłonności ludzi do opowiadania się po którejś ze stron "mają silne podstawy genetyczne, pojawiają się we wczesnym okresie życia i przejawiają się w strukturze mózgu". ⁷⁸ Innymi słowy, istniały siły ewolucyjne, które skłaniały ludzi pierwotnych do przyłączenia się do jednej lub drugiej grupy, celem uniknięcia pozostania samemu pośród plemiennych wojen. Nam, Jost i Van Bavel - naukowcy, którzy badali mózg zastosowali swoją teorię do amerykańskiej polityki:

"Coraz częściej ideologiczna polaryzacja jest normą, a liberałowie i konserwatyści mają ze sobą coraz mniej wspólnego, jeśli chodzi o kwestie społeczne i ekonomiczne, takie jak polityka podatkowa, limit zadłużenia, reforma służby zdrowia, małżeństwa homoseksualne czy zmiany klimatyczneIstnieje coraz więcej dowodów na to, że różnice między liberałami i konserwatystami są kształtowane przez zmienne psychologiczne związane z osobowością, poznaniem, emocjami i motywacją⁷⁹

Nam i in.. zwrócili uwagę, że powszechną metodą minimalizowania dysonansu poznawczego jest selektywna ekspozycja, tj. poszukiwanie i przyjmowanie informacji, które są zgodne z wcześniejszymi przekonaniem i unikanie ekspozycji na informacje, które nie są z nimi zgodne. Wydaje się prawdopodobne, że selektywna ekspozycja pomaga wyjaśnić

destrukcyjną polaryzację, która występuje między specjalistami z dziedziny zdrowia psychicznego i prawa, którzy zajmują się przemocą domową, i tymi, którzy zajmują się PA.

VIII. ZALECENIA DOTYCZĄCE STRONNICZOŚCI

Ważne jest, aby rozważyć możliwe sposoby zmniejszenia stronniczości, która szkodzi próbom zbadania ważnych aspektów alienacji rodzicielskiej i odpowiedniego kształcenia specjalistów z dziedziny zdrowia psychicznego i prawa w tym temacie. Podejście przyjęte w tym artykule - wyszczególnienie przykładów dezinformacji i obalanie ich krok po kroku - jest być może najmniej efektywnym sposobem podejścia do tego zadania. Oto strategie, które mogą zmniejszyć polaryzację w tej dziedzinie:

1. Naukowcy, którzy badali "stronniczy mózg" przedstawili również sugestie dotyczące redukcji uprzedzeń związanych ze stronniczością. Na przykład, Van Bavel i Pereira zalecają uzyskanie dostępu do informacji opartych na faktach w celu stworzenia dokładnych przekonań na dany temat.⁸⁰ Sugerują oni, że zwiększenie poziomu dokładności zmniejsza stronniczość. W odniesieniu do interesującego nas tematu oznacza to zachęcanie do prowadzenia dobrze zaprojektowanych badań jakościowych i ilościowych w celu ustalenia przyczyn PA, trafnych sposobów diagnozowania go i odpowiednich interwencji.

2. Van Bavel i Pereira twierdzą również, że "zmniejszenie zagrożenia wobec światopoglądu lub poczucia własnej wartości jednostki poprzez afirmację może otworzyć umysł człowieka na informacje, które w przeciwnym razie odbierałby on jako zagrożenie".⁸¹ W odniesieniu do kwestii poruszonych w tym artykule, sugeruje to, że autorzy, którzy są bardzo zaniepokojeni koncepcją PA, powinni wyraźnie zaznaczyć, że są również zaniepokojeni zjawiskiem przemocy domowej - a autorzy, którzy są bardzo zaniepokojeni zjawiskiem przemocy domowej, powinni to odwzajemnić w stronę PA.

3. Co więcej, teoria stronniczości wskazuje, że "szkolenie zawodowe i wytyczne dotyczące sprawiedliwej oceny dowodów mogą zredukować wpływ osobistych wartości na ocenę. Na przykład, sędziowie, w przeciwieństwie do innych członków opinii publicznej są szkoleni, aby dokonywać ustaleń prawnych, które nie są związane

z ich wartościami politycznymi. ⁸²Zarówno biegli sądowi jak i prawnicy powinni nauczyć się podczas szkoleń i w ramach kształcenia zawodowego aby odkładać na bok swoje uprzedzenia skupiając się na faktach i danych. To powinno odnosić się w szczególności do ekspertów z dziedziny psychologii np .Neal i Brodsky stwierdzili także, że " biegli postrzegali siebie jako mniej podatni na uprzedzenia niż ich koledzy", co nazywane jest "ślepą plamą uprzedzeń".⁸³ Neal i Brodsky zidentyfikowali strategie mające na celu zmniejszenie ryzyka stronniczości, w tym: "otrzymywanie wyraźnego szkolenia dydaktycznego na temat obiektywizmu", "konsultowanie się z kolegami", "stosowanie ustrukturyzowanych metod ewaluacji" oraz "rozważanie alternatywnych hipotez". ⁸⁴

4. Inną strategią zmniejszania polaryzacji jest poszukiwanie wspólnej płaszczyzny porozumienia, co wiąże się z uznaniem, że obie strony sporu mają wspólne obawy. i prelegenci mogą podkreślać, że zarówno mężczyźni, jak i kobiety są ofiarami alienacji rodzicielskiej. Ponadto, obrońcy koncepcji przemocy domowej i obrońcy koncepcji PA są na równi zainteresowani rozróżnianiem prawdziwych i fałszywych zarzutów jak i są na równi zainteresowani zabezpieczeniem najlepszego interesu dzieci. Autor uprzednio skonstatował: "Ryzykując nadmierne uproszczenie, stwierdzam ,że przemoc domowa jest poważnym problemem w wielu rodzinach, ale czasami zdarzają się fałszywe oskarżenia o przemoc domową; a PA bywa także poważnym problemem w wielu rodzinach, ale czasami zdarzają się fałszywe oskarżenia o PA. Niewłaściwe jest minimalizowanie którejkolwiek z tych kwestii lub odrzucanie tematu w sposób uprzedzający, poprzez twierdzenia o pseudonaukowości lub braku empirycznych dowodów."⁸⁵

5. Prawdopodobnie byłoby konstruktywne, gdyby przedstawiciele obu stron sporu pracowali razem nad projektami badawczymi. Przykładowo, w 2010 roku Kelly⁸⁶ oraz Warshak i Otis⁸⁷ zaproponowali zakrojony na szeroką skalę projekt badawczy dotyczący PA z udziałem badaczy o różnych punktach widzenia i przedstawiających różne hipotezy, ale wykorzystujących wspólne metody i instrumenty badawcze. Również opracowanie niniejszego numeru specjalnego Family Court Review jest okazją dla autorów do wzajemnego zapoznania się z materiałami, udzielenia konstruktywnych informacji zwrotnych, uważnego słuchania i próby zrozumienia punktu widzenia każdej z osób.

6. Współpraca z oponentami może również przybrać formę wspólnego opracowywania artykułu lub zestawu wskazówek dotyczących praktyki. Większość autorów rozróżnia alienację (odrzućcie rodzica bez ważnego powodu) i wyobcowanie (odrzućcie rodzica z ważnego powodu, takiego jak znęcanie się lub zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich). Również wszyscy zgodzą się, że w indywidualnych przypadkach ważne jest odróżnienie alienacji od wyobcowania, ale nie ma zgody co do tego, jak to zrobić. Byłoby pouczające dla obrońców przemocy domowej i obrońców PA aby współpracowali oni przy stworzeniu schematów dla rozróżniania alienacji i wyobcowania. Kilku członków PASG zaproponowało, by zrobić to z kierownictwem American Professional Association on the Abuse of Children (APSAC), którego członkowie są zazwyczaj rzecznikami koncepcji przemocy domowej. Ostatecznie te dwie organizacje nie zgodziły się na podjęcie tego wspólnego projektu.

7. Wreszcie, zasadnicze znaczenie ma tolerancja. W naukowym dyskursie niewłaściwą jest forma wypowiedzi, w której próbuje się zdyskredytować tych, którzy się z nami nie zgadzają. PASG przyjął podejście tolerancji w odniesieniu do naszych członków. Jest oczywiste, że członkowie PASG nie zgadzają się w każdym aspekcie teorii PA, ale nalegamy na grzeczność i szacunek w dyskusji. Wiemy, że wszyscy członkowie mają ostatecznie na celu zrozumienie przyczyn PA, poznanie sposobów na zapobieganie PA i identyfikowanie jej.

Nie jest jasne, czy którakolwiek z tych propozycji rozwiązałaby problem przedstawiony w niniejszym opracowaniu, tj. problem rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o PA. Być może strony sporu są zbyt mocno zaciekrzewione w swoich poglądach, aby wspólnie podjąć działania ograniczające stronniczość ich wypowiedzi. W chwili obecnej, nie ulega natomiast wątpliwości, że żyjemy w epoce powszechnej dezinformacji. Klinicyści, biegli sądowi i prawnicy powinni zatem zachować czujność czytając artykuły naukowe lub słuchając prezentacji na tematy, które mogą być uznane za kontrowersyjne.

PODZIĘKOWANIA

Autor wyraża wdzięczność za pomocne sugestie Demosthenesa Lorandosa, Ph.D., J.D., Judith M. Pilla, Ph.D., L.S.W., Deirdre Rand, Ph.D., i Richarda A. Warshaka, Ph.D.

PRZYPISY

1. Richard A. Gardner, Recent Trends in Divorce and Custody Litigation, 29 ACAD. F. 2, 3 (1985).
2. RICHARD A. GARDNER, THE PARENTAL ALIENATION SYNDROME: A GUIDE FOR MENTAL HEALTH AND LEGAL PROFESSIONALS 64–82 (2nd ed. 1992).
3. Joan B. Kelly & Janet R. Johnston, The Alienated Child: A Reformulation of Parental Alienation Syndrome, 39 FAM. CT. REV. 249, 254 (2001).
4. Demosthenes Lorandos et al., Overview of Parental Alienation, in PARENTAL ALIENATION: THE HANDBOOK FOR MENTAL HEALTH AND LEGAL PROFESSIONALS 1–10 (2013).
5. CLARE DALTON ET AL., NAVIGATING CUSTODY & VISITATION EVALUATIONS IN CASES WITH DOMESTIC VIOLENCE: A JUDGE’S GUIDE 1–10 (2013).
6. Joan S. Meier, A Historical Perspective on Parental Alienation Syndrome and Parental Alienation, 6 J. CHILD CUSTODY 232, 247 (2009).
7. G. ANDREW H. BENJAMIN ET AL., FAMILY EVALUATION IN CUSTODY LITIGATION: PROMOTING OPTIMAL OUTCOMES AND REDUCING ETHICAL RISKS 34 (2d ed. 2018).
8. Typical diagnoses in the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5), are referred to as “mental disorders.” However, relational problems and problems related to abuse and neglect are referred to as “mental conditions.” Thus, cases involving PA can be identified with three mental conditions found in DSM-5: child affected by parental relationship distress, parent–child relational problem, and child psychological abuse.
9. Parental Alienation Study Group is an international organization with 700 members from over fifty countries. See www.pasg.info.
10. NORSTEDTS JURIDIK, <https://www.nj.se/> (last visited June 4, 2019).
11. CHRISTIAN DIESEN & EVA DIESEN, ÖVERGREPP MOT KVINNOR OCH BARN: DEN RÄTTSLIGA HANTERINGEN [ABUSE OF WOMEN AND CHILDREN: THE LEGAL MANAGEMENT] 170 (Lena Hellblom-Sjögren trans. 2013) (“Misstanken att mödrar, vanligen i samband med vårdnadstvister, anklagar den f.d. partnern för sexuella övergrepp mot barnen ... har frambringat en kvasivetenskaplig teori som kallas PAS, parental alienation syndrome. Teorin, som lanserades av den amerikanske barnpsykiatern Richard Gardner (as anhängare av pedofili) ...”).
12. See RICHARD A. GARDNER ET AL., THE INTERNATIONAL HANDBOOK OF PARENTAL ALIENATION SYNDROME: CONCEPTUAL, CLINICAL AND LEGAL CONSIDERATIONS (2006); William Bernet et al., Parental Alienation, DSM-5, and ICD-11, 38 AM. J. OF FAM. THERAPY (2010); DEMOSTHENES LORANDOS ET AL., PARENTAL ALIENATION: THE HANDBOOK FOR MENTAL HEALTH AND LEGAL PROFESSIONALS (2013); DEMOSTHENES LORANDOS & WILLIAM BERNET, PARENTAL ALIENATION – SCIENCE AND LAW (forthcoming 2020).
13. See MARTIJN ICKS & ERIC SHIRAEV, CHARACTER ASSASSINATION THROUGHOUT THE AGES (2014).
14. Email from Olov Sundström, CEO, Norstedts Juridik AB, to Demosthenes Lorandos (November 22, 2013) (on file with author).
15. Letter from Emma Svennerstam, Legal Counsel, Vice-Chancellor’s Office, Stockholm University, to Demosthenes Lorandos, Ph.D., J.D. (May 26, 2014) (on file with author).
16. William Bernet et al., An Objective Measure of Splitting in Parental Alienation: The Parental Acceptance-Rejection Questionnaire, 63 J. FORENSIC SCI. 776 (2018).
17. Vincenzo Puppo, Commentary On: An Objective Measure of Splitting in Parental Alienation: The Parental Acceptance-Rejection Questionnaire, 63 J. FORENSIC SCI. 342 (2018).
18. William Bernet, Author’s Response, 63 J. FORENSIC SCI. 343 (2018).
19. Puppo, *supra* note 17, at 342.
20. Michael Saini et al., Empirical Studies of Alienation, in PARENTING PLAN EVALUATIONS: APPLIED RESEARCH FOR THE FAMILY COURT 374 (Leslie Drozd, Michael Saini & Nancy Olesen eds., 2d ed. 2016).
21. Puppo, *supra* note 17, at 342.
22. Pamela S. Ludolph, Child Custody Evaluation, in PRINCIPLES AND PRACTICE OF CHILD AND ADOLESCENT FORENSIC MENTAL HEALTH 154 (Elissa P. Benedek, Peter Ash & Charles L. Scott eds., 2010) (“Gardner initially described the parental alienation syndrome, by which one parent, usually the mother, actively campaigned against the other to alienate the child.”).
23. Virginia Blackmon, Parental Alienation Syndrome, 3 SALEM HEALTH: PSYCHOLOGY & MENTAL HEALTH 1349, 1349 (Nancy A. Piotrowski ed., 2010) (“Parental alienation syndrome is the systematic denigration of one parent by the other with the intent of alienating the child against the other parent, with no justification.”).
24. Jessica Troilo & Jessica Hilling, Parental Alienation, in 2 CULTURAL SOCIOLOGY OF DIVORCE: AN ENCYCLOPEDIA 937 (Robert E. Emery ed., 2013) (defining PA as “a deliberate attempt on the part of one parent to distance his or her child from the other parent”).
25. Philip M. Stahl, Conducting Child Custody and Parenting Evaluations, in THE HANDBOOK OF FORENSIC PSYCHOLOGY 137 (Irving B. Weiner & Randy K. Otto eds., 4th ed. 2014) (discussing several aspects of PA in the section “Alienated Children”).
26. William Bernet, Parental Alienation, in WILEY ENCYCLOPEDIA OF FORENSIC SCIENCE (Allan Jamieson & Andre A. Moenssens eds., 2015) (stating, “[t]his article summarizes parental alienation, a child’s rejection of an appropriate parent in the context of a high-conflict divorce”).
27. William Bernet, Parental Alienation, in THE ENCYCLOPEDIA OF CLINICAL PSYCHOLOGY (Robin L. Cautin & Scott O. Lilienfeld eds., 2015) (stating, “[p]arental alienation is a mental condition in which a child—usually one whose parents are engaged in a high-conflict separation or divorce—aligns himself or herself strongly with one parent (the preferred parent) and rejects a relationship with the other parent (the alienated parent) without legitimate justification”).

28. William Bernet, Child Maltreatment, in 2 COMPREHENSIVE TEXTBOOK OF PSYCHIATRY 3829 (Benjamin J. Sadock, Virginia A. Sadock & Pedro Ruiz eds., 10th ed. 2017) (“In contentious divorces, one of the parents may indoctrinate the child to fear or dislike the other parent, thus causing parental alienation between the child and the rejected parent.”).
29. Suzanne M. Dupée, Child Abuse and Neglect, in PRINCIPLES AND PRACTICE OF FORENSIC PSYCHIATRY 398 (Richard Rosner & Charles L. Scott eds., 3rd ed. 2017) (“The primary manifestation of parental alienation is the child’s unjustified campaign of denigration against a parent resulting from the combination of a programming (brainwashing) parent’s indoctrinations and the child’s own contributions to the vilification of the target parent.”).
30. Miguel Clemente & Dolores Padilla-Racero, Are Children Susceptible to Manipulation? The Best Interest of Children and Their Testimony, 51 CHILD. & YOUTH SERV. REV. 101, 101 (2015).
31. *Id.*
32. Anne-Wil Harzing, Publish or Perish, HARZING.COM (Jan. 1, 2020, 4:09 PM) <http://www.harzing.com/pop.htm>.
33. Clemente & Padilla-Racero, *supra* note 30, at 102.
34. Richard A. Gardner, Differentiating between Parental Alienation Syndrome and Bona Fide Abuse–Neglect, 27 AM. J. FAM. THERAPY 97 (1999).
35. Gardner, *supra* note 1, at 3.
36. Gardner, *supra* note 2, at 61.
37. Clemente & Padilla-Racero, *supra* note 30, at 102.
38. William Bernet, et al., Yes, Children Are Susceptible to Manipulation: Commentary on Article by Clemente and Padilla-Racero, 56 CHILD. & YOUTH SERV. REV. 135 (2015).
39. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 34.
40. William Bernet et al., Parental Alienation, DSM-V, and ICD-11, 38 AM. J. FAM. THERAPY 76, 80 (2010).
41. Gardner, *supra* note 1.
42. BERNET ET AL., *supra* note 40, at 187.
43. Email from Deanne M. Ottaviano, General Counsel, American Psychological Association, to William Bernet (October 2, 2018) (on file with author).
44. *Id.*
45. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 34.
46. See Dalton et al., *supra* note 5; Parental Alienation Database, VANDERBILT UNIVERSITY MEDICAL CENTER, www.mc.vanderbilt.edu/pasg (last visited June 8, 2019).
47. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 35.
48. Demosthenes Lorandos, Parental Alienation in U.S. Courts, 1985 to 2018, 58 FAM. CT. REV. (2020), 322–339.
49. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 35.
50. Practice Parameters for Child Custody Evaluations, 36 J. AM. ACAD. CHILD & ADOLESCENT PSYCHIATRY 57S, 59S (1997) (stating, “[t]here are times during a custody dispute when a child can become extremely hostile toward one of the par-ents. . . . The evaluator must assess this apparent alienation and form a hypothesis of its origins and meaning.”).
51. ASSOCIATION OF FAMILY AND CONCILIATION COURTS, RECOMMENDATIONS FOR COMPREHENSIVE TRAINING OF PARENTING COORDINATORS 3 (2019) (referring to the “continuum of parent–child contact problems (e.g., affinity, alignments, realistic estrange-ment, alienation, hybrid) and levels of severity in cases involving resist-refuse dynamics”).
52. George J. Cohen et al., Helping Children and Families Deal with Divorce and Separation, 138 PEDIATRICS 3 (2016) (“Alienation of the child and the targeted parent is a frequent problem that needs practical professional input to correct the negative effects on all parties.”).
53. AMERICAN PROFESSIONAL SOCIETY ON THE ABUSE OF CHILDREN, POSITION PAPER ON ALLEGATIONS OF CHILD MALTREATMENT AND INTIMATE PARTNER VIOLENCE IN DIVORCE/PARENTAL RELATIONSHIP DISSOLUTION 4 (2016) (“If interpersonal violence is deter-mined unlikely, one possible explanation for the false allegation may be an attempt to alienate the child from a parent. . . . Such indoctrination is a form of psychological maltreatment.”).
54. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 35.
55. *Id.* at 36.
56. See STEPHEN J. CECI & MAGGIE BRUCK, JEOPARDY IN THE COURTROOM: A SCIENTIFIC STUDY OF CHILDREN’S TESTIMONY (1995); ROBERT CIALDINI, INFLUENCE: THE PSYCHOLOGY OF PERSUASION (2007); STANLEY S. CLAWAR & BRYNNE V. RIVLIN, CHILDREN HELD HOSTAGE: IDENTIFYING BRAINWASHED CHILDREN, PRESENTING A CASE, AND CRAFTING SOLUTIONS (2nd ed. 2013).
57. BENJAMIN ET AL., *supra* note 7, at 36.
58. American Psychological Association, Guidelines for the Practice of Parenting Coordination, 67 AM. PSYCHOL. 63, 65 (2012).
59. Marc J. Ackerman & Jonathan W. Gould, Child Custody and Access, in 1 APA HANDBOOK OF FORENSIC PSYCHOLOGY 454 (Brian L. Cutler & Patricia A. Zapf eds., 2015).
60. American Psychological Association, APA DICTIONARY OF PSYCHOLOGY (2nd ed.), <https://dictionary.apa.org/parental-alienation-syndrome> (last visited March 27, 2019).
61. H.R. Con. Res. 72, 115th Cong. (2017) (on file with author).
62. H.R. Con. Res. 72, 115th Cong. (2018) (enacted).
63. Brief for Domestic Violence Legal Empowerment and Appeals Project et al. as Amici Curiae Supporting Plaintiff-Appellant, at 21, Anonymous v. Anonymous and Anonymous (N.Y. 2019).
64. *Id.* at 22.
65. DALTON ET AL., *supra* note 5.

66. John Hrabe, Justice for Children Warning: Do not Fall for Discredited “Parental Alienation Syndrome Day,” THE GENOCIDE OF BATTERED MOTHERS AND THEIR CHILDREN (April 18, 2011, 4:04 PM), <https://angelzfury.wordpress.com/2011/04/18/justice-for-children-warning-dont-fall-for-discredited-parental-alienation-syndrome-day-april-25th/>.
67. Paul J. Fink, Fink! Still at Large, CLINICAL PSYCHIATRY NEWS, March 2010, at 6.

68. Lenore E. Walker & David L. Shapiro, Parental Alienation Disorder: Why Label Children with a Mental Diagnosis?, 7 J. CHILD CUSTODY 266, 275 (2010).
69. Joan S. Meier, Parental Alienation Syndrome and Parental Alienation: A Research Review, NATIONAL ONLINE RESOURCE CENTER ON VIOLENCE AGAINST WOMEN, September 2013, at 1, 4.
70. Holly Smith, Parental Alienation Syndrome: Fact or Fiction? The Problem with Its Use in Child Custody Cases, 11 U. MASS. L. REV. 64, 64 (2016).
71. GOVERNOR'S COUNCIL ON DOMESTIC ABUSE & END DOMESTIC ABUSE WISCONSIN, DOMESTIC ABUSE GUIDEBOOK FOR WISCONSIN GUARDIANS AD LITEM: ADDRESSING CUSTODY, PLACEMENT, AND SAFETY ISSUES 132 (2017).
72. Cara Tabachnick, A Divorced Dad, Estranged Kids and a Controversial Plan to Bring Them Together, WASH. POST MAGAZINE, May 14, 2017.
73. Jean Mercer, Are Intensive Parental Alienation Treatments Effective and Safe for Children and Adolescents?, 16 J. CHILD CUSTODY 95 (2019).
74. Deirdre C. Rand, Parental Alienation Critics and the Politics of Science, 39 AM. J. FAM. THERAPY 48, 49 (2011).
75. Id. at 53–54.
76. Id. at 65.
77. LEON FESTINGER, A THEORY OF COGNITIVE DISSONANCE (1957); JUDSON MILLS & EDDIE HARMON-JONES, COGNITIVE DISSONANCE: PROGRESS ON A PIVOTAL THEORY IN SOCIAL PSYCHOLOGY (1999).
78. Jay J. Van Bavel & Andrea Pereira, The Partisan Brain: An Identity-Based Model of Political Belief, 22 TRENDS COGNITIVE SCI. 213, 214 (2018) (citations omitted).
79. H. Hannah Nam et al., "Not for All the Tea in China!" Political Ideology and the Avoidance of Dissonance-Arousing Situations, 8 PLOS ONE (April 19, 2013), <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0059837>.
80. Van Bavel & Pereira, supra note 78, at 219.
81. Id.
82. Id. at 220.
83. Tess M.S. Neal & Stanley L. Brodsky, Forensic Psychologists' Perceptions of Bias and Potential Correction Strategies in Forensic Mental Health Evaluations, 22 PSYCHOL. PUB. POL'Y & L. 58, 58 (2016).
84. Id. at 72.
85. William Bernet, Parental Alienation: Misinformation Versus Facts, 54 JUDGES' J. 23, 27 (2015).
86. Joan B. Kelly, Commentary on "Family Bridges: Using Insights from Social Science to Reconnect Parents and Alienated Children, 48 FAM. CT. REV. 81 (2010).
87. Richard A. Warshak & Mark R. Otis, Helping Alienated Children with Family Bridges: Practice, Research, and the Pursuit of "Humbition," 48 FAM. CT. REV. 91 (2010).

William Bernet, M.D., emerytowy profesor Vanderbilt University School of Medicine, zeznawał jako ekspert w dziedzinie psychiatrii sądowej około 300 razy w dwudziestu czterech stanach USA. W 2007 roku dr Bernet wraz z sędzią Donem R. Ashem opublikowali książkę pt: "Dzieci rozwodu: Praktyczny przewodnik dla rodziców, terapeutów, adwokatów i sędziów". Dr Bernet zredagował pracę pt : " Parental Alienation, DSM-5, and ICD-11", która ukazała się w 2010 roku. Dr Bernet i jego współpracownicy opracowali także "Parental Alienation: The Handbook for Mental Health and Legal Professionals", która została opublikowana w 2013 roku. Dr Bernet i dr Demosthenes Lorandos są autorami Parental Alienation - Science and Law, która zostanie opublikowana w 2020 roku. Bernet był założycielem i pierwszym przewodniczącym Parental Alienation Study Group